

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

મેર્સસ એનામલ્લી કલબ

વિ.

તામિલ નાડુ સરકાર અને અન્ય સરકાર.

ઓક્ટોબર ૨૩, ૧૯૯૬

(કે. રામાસ્વામી અને જી. બી. પટનાયક, જે. જે.)

તામિલનાડુ જાહેર પરિસર (અનધિકૃત રહેવાસીઓની હકાલપટ્ટી) કાયદો,
૧૯૭૫:

કલમ ૩, ૪ અને ૫-એસ હેઠળ લાઈસન્સની મંજૂરી કલમ ૩ હેઠળ સરકારી અનુદાન અધિનિયમ, ૧૯૯૫-લાઈસન્સધારકને નોટિસ આપ્યા વિના સરકાર દ્વારા એકપક્ષીય રીતે કબજો પરત મેળવવો અધિનિયમ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનો આશરો લીધા વિના રાજ્ય એકતરફી કબજો લઈ શકતું નથી-કારણ કે કબજો પહેલેથી જ ધારવામાં

આવ્યો છે, જેથી કોઈ નિર્દેશો આપી શકાય નહીં –સરકારી અનુદાન અધિનિયમ, ૧૮૯૫–કલમ ૩.

ભારતીય બંધારણ, ૧૯૫૦:

એન. ૨૨૬–લેખિત અધિકારક્ષેત્ર–શીર્ષક સ્થાપિત કરવા માટેનો ઉપાય–યોગ્ય ઉપાય નથી.

બિશન દાસ અને અન્ય. વી.પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય, [૧૯૬૨] ૨ એસસીઆર ૬૯; (યુ. પી. રાજ્ય અને અન્ય રાજ્ય વિ.મહારાજા ધર્મેન્દ્ર પી. ડી. સિંઘ એન્ડ અન્ય, [૧૯૮૯] ૨ એસ. સી. સી. ૫૦૫; લક્ષુ ચશવંત સિંઘ વિરુદ્ધ રાવ જગદીશ સિંઘ અને ઓર્સ., [૧૯૬૮] ૨ એસ. સી. આર. ૨૦૩; ઇસ્ટ ઇન્ડીયા હોટેલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ.સિંડિકેટ બેંક, [૧૯૯૨] સપ.(.૨)૨૯ અને મિદનાપુર જમીનદારી કંપની લિમિટેડ વિ.કુમાર નરેશ નારાયણ રોય, AIR (૧૯૨૪) પીસી ૧૪૪, પર આધાર રાખ્યો હતો.

સીવિલ અપીલીય હકૂમત :૧૯૯૬ની સિવિલ અપીલ નંબર ૧૪૫૪૯–૫૦. જે

૧૯૯૨ના ડબલ્યુ. એ. નંબર ૧૦૫૫, ડબલ્યુ. એમ. પી. નંબર ૧૧૨૩૭માં મદ્રાસ હાઈકોર્ટના તારીખ ૪.૪.૯૬ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

સોલી જે. સોરાબજી, વી. અચ્યુતન, ગોપાલ જૈન અને મુકુલ મુદ્ગલ અપીલકર્તા માટે.

ઉત્તરદાતાઓ માટે વી.કીશ્નામૂર્તિ .કોર્ટ દ્વારા નીચે મુજબનો આદેશ જારી કરવામાં આવ્યો હતો:

વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલ રજ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૯૩ના રોજ મદ્રાસ હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચના ચુકાદા પરથી ઉદ્ભવે છે, જે ૧૯૯૨ની રિટ અપીલ નં.૧૦૫૫ માં કરવામાં આવી હતી.

નિર્વિવાદ હકીકતો એ છે કે અપીલકર્તાને રમતગમત અને મનોરંજનના હેતુઓ માટે કોઈબ્બતુર જિલ્લાના વાલપરાય તાલુકામાં અનામદ્વાઈમાં સરકારી જમીનની ૨૮.૭૦ એકરની હદના સંદર્ભમાં લાઈસન્સ આપવામાં આવ્યું હતું.સરકારી અનુદાન અધિનિયમ, ૧૮૯૫ (ટૂંકમાં, 'અધિનિયમ') ની કલમ ૩ હેઠળ લાઈસન્સ સમાપ્ત કરવાની સૂચના ૨૨ મે, ૧૯૯૨ના રોજ જારી કરવામાં આવી હતી, જે ૨૩ મે, ૧૯૯૨ના રોજ તેના સચિવને આપવામાં આવી હતી; જમીન ફરી શરૂ કરવામાં આવી હતી અને સમ તારીખે પોલીસ કર્મચારીઓની સહાયથી તેનો કબજો લેવામાં આવ્યો હતો.અપીલકર્તાની રિટ પિટિશનને વિદ્વાન સિંગલ જજ દ્વારા ૧૭ ઓગસ્ટ, ૧૯૯૨ના રોજ રિટ પિટિશન નં.૭૧૬૦/૯૨ માં તેમના આદેશ દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવી હતી અને તેમાં નિર્દેશો આપવામાં આવ્યા હતા.પ્રતિવાદી-રાજ્ય દ્વારા અપીલ દાખલ કરવામાં આવી હતી અને ડિવિઝન બેન્ચે આ કાયદા હેઠળ લાઈસન્સની સમાપ્તિને સમર્થન આપતા વિવાદિત ચુકાદામાં એવું તારણ નોંધ્યું હતું કે "અનુદાનમાં જ પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે અનુદાન નક્કી કર્યા પછી, પી. પી. ઈ.

અધિનિયમની જોગવાઈઓની કોઈ સહાય માંગ્યા વિના, સરકાર દ્વારા જમીનનો કબજો ફરી શરૂ કરવામાં કોઈ કાનૂની અવરોધ નથી".

વિદ્વાન પરિષ્ઠ વકીલ શ્રી સોલી જે. સોરાબજીએ દલીલ કરી હતી કે અનુદાનની સમાપ્તિ એ અનુદાન અનુસાર જ હતી એમ ધારીને પણ, જેમ કે ઉચ્ચ અદાલતની ખંડપીઠે શોધી કાઢ્યું છે, અપીલકર્તાને તક આપ્યા વિના કબજો ફરી શરૂ કરવો અને તમિલનાડુ જાહેર પરિસર અધિનિયમ (અનધિકૃત કબજો કરનારાઓની હકાલપટ્ટી) અધિનિયમ, ૧૯૭૫ (ટૂંકમાં, 'હકાલપટ્ટી અધિનિયમ') હેઠળ સૂચવવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનું પાલન કરવું અનધિકૃત અને અયોગ્ય છે.તેથી, ડિવિઝન બેન્ચનું તારણ કાયદામાં સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ છે.રાજ્યના વિદ્વાન વકીલ શ્રી કૃષ્ણમૂર્તિએ દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તાનો અધિકાર તે અનુદાનમાંથી વહે છે જેના હેઠળ તેઓ કબજામાં આવ્યા હતા.અનુદાનની શરતોમાં જ નોટિસ જારી કરીને અનુદાન નક્કી કર્યા પછી, અપીલકર્તાઓને તે પછી કબજામાં રહેવાનો કોઈ અધિકાર નથી.તેથી, અનુદાનની દ્રષ્ટિએ પ્રતિવાદીઓ દ્વારા કબજો ફરી શરૂ કરવો કાયદામાં માન્ય છે.તે પરિસ્થિતિમાં, નિષ્કાસન અધિનિયમની જોગવાઈઓ માટે સંસાધન લેવાની જરૂરિયાત કોઈ સુસંગતતા ધરાવતી નથી અને તેનું પાલન કરવાની જરૂર નથી.

પ્રશ્ન એ છે કે શું અનુદાન હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે અનુદાન નક્કી કર્યા પછી એકપક્ષીય રીતે કબજો ફરી શરૂ કરવો, ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ધાર્યા મુજબ કાયદામાં માન્ય છે?અમારું માનવું છે કે હાઈકોર્ટ દ્વારા લેવામાં આવેલો મત કાયદામાં સાચો નથી.બિશન દાસ એન્ડ ઓર્સ વિ.પંજાબ રાજ્ય અને અન્ય. [(૧૯૬૨ ૨ એસસીઆર ૬૯)], આ અદાલતની બંધારણીય ખંડપીઠે આ પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો કે શું લીઝ સમાપ્ત થયા પછી સરકાર એકપક્ષીય રીતે જમીનનો કબજો લેશે.એક રામજિદાસએ રાજ્ય સરકાર પાસેથી જમીનનું લાઈસન્સ મેળવ્યા પછી એક ધર્મશાળા, એક મંદિર અને તેની સાથે જોડાયેલી દુકાનો બનાવી હતી.લીઝ સમાપ્ત કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ જ્યારે કબજામાં રહેલી વ્યક્તિઓને બહાર કાઢવાની માંગ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે કાયદાનો કોઈ આશ્રય લીધા વિના, તેઓએ આર્ટીકલ ૨૨૬ હેઠળ રિટ અરજી દાખલ કરી હતી પરંતુ તે અસફળ રહી હતી.જ્યારે આર્ટીકલ ૩૨ હેઠળ રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી, ત્યારે આ અદાલતે આ પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો કે શું સરકાર કાયદાનો આશરો લીધા વિના બહાર કાઢવા માટે ઓછામાં ઓછા બળના ઉપયોગ સાથે જમીન ફરી શરૂ પરથી કાઢવાનો હકદાર છે કે કેમ.તેમાં એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે પક્ષકારો વચ્ચે એ હકીકતનો પ્રશ્ન તરીકે કોઈ વિવાદ નથી કે તેમાં અરજદારોને વિવાદમાં રહેલા વિષય પર કોઈ અધિકાર અને હક નથી.આર્ટીકલ ૨૨૬ હેઠળની રિટ અરજીને હકીકતના વિવાદિત પ્રશ્નના

આધારે ફગાવી દેવામાં આવી હતી, જેને ડિવિઝન બેન્ચે અપીલમાં સમર્થન આપ્યું હતું આર્ટીકલ ૩૨ હેઠળ રિટ પિટિશન દાખલ કરવામાં આવી હતી. જમીનનો કબજો મેળવવાનો અધિકાર તે સમયે મૂળભૂત અધિકાર હતો. એવી દલીલ કરવામાં આવી હતી કે સરકારે લીઝ સમાપ્ત કરી દીધી હતી, કારણ કે તે પછી તેઓ અતિક્રમણકારો હતા અને તેથી તેમને જમીન ફરી શરૂ કરવાની સરકારની સત્તાનો વિરોધ કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી. આ અદાલતે બંને દલીલોને અસંવેદનશીલ ગણાવીને ફગાવી દીધી હતી અને એવું માન્યું હતું કે સરકારે લીડ રાખવાના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન કર્યું છે કારણ કે તેમાં અરજદારો અતિક્રમણકારો ન હતા. તેઓ લાંબા સમય સુધી કબજામાં રહ્યા હતા. લીઝ અનુસાર, તેમણે ધર્મશાળા, મંદિર અને દુકાનો બનાવી હતી અને લાઈસન્સધારકના જીવનકાળ દરમિયાન તેનું સંચાલન કર્યું હતું. તેમના મૃત્યુ પછી, અરજદાર અને પરિવારના સભ્યોએ મિલકતોનો કબજો અને સંચાલન ચાલુ રાખ્યું જે સ્વીકૃત કબજો હતો. તેથી, તેઓ ઉપરોક્ત મિલકતોના સંદર્ભમાં માત્ર અતિક્રમણકારો ન હતા. એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કેસની સ્વીકૃત હકીકતો પર, તેમાં અરજદારોને ધર્મશાળા, મંદિર અને દુકાનોના સંબંધમાં અતિક્રમણકારોમાં એમ ન કહી શકાય કે રાજ્યને મિલકતનો માલિક કહી શકાય, પછી ભલે તે ટ્રસ્ટ હોય, જાહેર હોય કે ખાનગી, જેણે એકપક્ષીય રીતે કબજો લીધો હોય. આ હેતુ માટે યોગ્ય કાનૂની કાર્યવાહી કરવા માટે રાજ્ય માટે તે ખુલ્લું હતું. એવું પણ માનવામાં આવ્યું હતું કે કાયદાની સત્તા

સિવાય રાજ્ય તેમને કબજામાંથી દૂર કરી શકશે નહીં.આ અદાલત દ્વારા
યુ. પી. રાજ્ય એન્ડ ઓ. આર. એસ. વિ. માં આ જ દ્રષ્ટિકોણનો
પુનરોચ્યાર કરવામાં આવ્યો હતો.મહારાજા ધર્મદર પી. ડી. સિંઘ અને
ઓઆરએસ. [(૧૯૮૯) ૨ SCC ૫૦૫ ૫૧૬ પર) આમ:

"શ્રેષ્ઠ શીર્ષક સાથે ભાડૂતને, જમી દ્વારા અથવા અન્યથા લીઝની
અગાઉની સમાપ્તિની મુદત પૂરી થયા પછી પણ, ભાડૂત પાસેથી
બળનો ઉપયોગ કરીને વધારાની ન્યાયિક રીતે કબજો ફરી શરૂ
કરવાનો કોઈ અધિકાર નથી.લીઝ ડીડમાં 'પુનઃપ્રવેશ'
અભિવ્યક્તિનો ઉપયોગ ન્યાયેતર કબજાને અધિકૃત કરતું નથી
અને બળજબરીથી બેદખલ કરવા પર પ્રતિબંધ છે; ભાડૂતને
કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયા સિવાય અન્ય રીતે બેદખલ કરી શકાતો
નથી.વર્તમાન કિસ્સામાં, રાજ્ય ભાડૂત છે તે હકીકત તેને કોઈ
ઉચ્ચ અથવા વધુ સારી સ્થિતિમાં મૂકતી નથી.તેનાથી વિપરીત, તે
એક વધારાના પ્રતિબંધ હેઠળ છે જે સરકાર અને સરકારી
અધિકારીઓની તમામ ક્રિયાઓ 'કાનૂની' વંશાવલિ 'હોવી જોઈએ
તે જરૂરિયાતમાંથી ઉદ્ભવે છે.બિશન દાસ વિરુદ્ધ પંજાબ રાજ્ય
[(૧૯૬૨) ૨ એસસીઆર ૬૮] માં આ અદાલતે કહ્યું:

"તેથી, આપણે એ દલીલના આધારે દલીલને દૂર કરવી
જોઈએ કે અરજદારો અતિક્રમણકારો હતા અને તેમને

વહીવટી આદેશ દ્વારા દૂર કરી શકાય છે.આ દલીલ માત્ર વિશિષ્ટ નથી પરંતુ તેની અસરો અને કાયદો અને વ્યવસ્થા પરની અસરને કારણે અત્યંત જોખમી છે.

અમે આ કેસ સાથે ભાગ લેતા પહેલા, અમે એવું કહેવાનું અમારું કર્તવ્ય અનુભવીએ છીએ કે રાજ્ય અને તેના અધિકારીઓ દ્વારા આ કેસમાં લેવામાં આવેલી વહીવટી કાર્યવાહી મૂળભૂત સિદ્ધાંતને વિનાશક છે.

તેથી, હાલના કિસ્સામાં સરકાર પોતાના માટે ફરીથી પ્રવેશના ન્યાયેતર અધિકારનો ઉપયોગ કરવાનું વિચારી રહી છે તેનો કોઈ સવાલ જ નથી.સરકાર દ્વારા કબજો માત્ર કાયદા દ્વારા જાણીતી અથવા માન્યતા પ્રાપ્ત રીતે જ ફરી શરૂ કરી શકાય છે.તે કાયદા અનુસાર સિવાય કબજો ફરી શરૂ કરી શકશે નહીં.તે મુજબ, સરકારને કાયદાની નિયત અવધિ સિવાય અન્ય રીતે કબજો લેવા પર પ્રતિબંધ છે.

લઘૂમાં યશવંત સિંહ વિરુદ્ધ રાવ જગદીશ સિંહ અને અન્ય. [(૧૯૬૮) ૨ એસ. સી. આર. ૨૦૩], આ અદાલતની ખંડપીઠે તે વતી કેસ કાયદાની સમીક્ષા કર્યા પછી આ જ પ્રશ્ન પર વિચાર કર્યો હતો અને ચુકાદો આપ્યો હતો કે સરકાર અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અનુસાર

સિવાય જમીનનો કબજો લઈ શકે નહીં. તે કિસ્સામાં, વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમની કલમ ૯ (વર્તમાન વિશિષ્ટ રાહત અધિનિયમ, ૧૯૬૩ની કલમ ૬) હેઠળની જોગવાઈઓને સમર્થન આપવામાં આવ્યું હતું. આ અદાલત દ્વારા ઈસ્ટ ઈન્ડિયા હોટેલ્સ લિમિટેડ વિરુદ્ધ અમારા એક (કે. રામાસ્વામી, જે.) દ્વારા પણ આ પ્રશ્ન પર વિચાર કરવામાં આવ્યો હતો. સિંડિકેટ બેંક [૧૯૯૨ સપ.(૨) ૨૯ જજ]. ફકરા ૨૯, ૩૦ અને ૩૨ માં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે:

"તેઓએ એવો કબજો મેળવવો જ જોઈએ જેનો તેઓ યોગ્ય રીતે હકદાર છે. કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત આપણા ન્યાયશાસ્ત્રમાં અનધિકૃત રહેનારને પણ કાયદા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે જ બહાર કાઢી શકાય છે. કલમ ૬ હેઠળનો ઉપાય સારાંશ છે અને તેનો ઉદ્દેશ સ્વ-સહાયને અટકાવવાનો અને જ્યાં સુધી કબજો કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયામાં અથવા સંમતિ સાથે ન હોય ત્યાં સુધી કોઈ વ્યક્તિને બેદખલ કરવા માટે વાજબી અથવા અયોગ્ય કોઈ પણ માધ્યમ અપનાવવા માટે લોકોને નિરુત્સાહિત કરવાનો છે.

કાયદાના યોગ્ય માર્ગનો અર્થ શું છે? દરેક ચોક્કસ કેસમાં કાયદાના યોગ્ય માર્ગનો અર્થ એ છે કે વ્યક્તિગત અધિકારોના રક્ષણના આવા રક્ષકો હેઠળ કાયદા દ્વારા સ્થાપિત પ્રક્રિયા અનુસાર યોગ્ય

રીતે રચાયેલ ટ્રિબ્યુનલ અથવા અદાલત દ્વારા સત્તાઓનો ઉપયોગ કરવો.ખાનગી અધિકારોના અમલીકરણ અને રક્ષણ માટે આપણી ન્યાયશાસ્ત્ર પ્રણાલીમાં સ્થાપિત કરવામાં આવેલા નિયમો અને સિદ્ધાંતો અનુસાર કાનૂની કાર્યવાહીનો અભ્યાસક્રમ.આવી કાર્યવાહીને કોઈ પણ માન્યતા આપવા માટે, તેના બંધારણ દ્વારા સક્ષમ ટ્રિબ્યુનલ હોવું આવશ્યક છે, જે તેની રચનાના કાયદા દ્વારા, દાવો અથવા કાર્યવાહીના વિષયને પસાર કરવા માટે સક્ષમ છે; અને, જો તેમાં માત્ર પ્રતિવાદીની વ્યક્તિગત જવાબદારીનું નિર્ધારણ સામેલ હોય, તો તેને રાજ્યની અંદર પ્રક્રિયાની સેવા દ્વારા અથવા તેની સ્વૈચ્છિક હાજરી દ્વારા તેના અધિકારક્ષેત્રમાં લાવવું આવશ્યક છે.કાયદાના યોગ્ય માર્ગથી અસરગ્રસ્ત વ્યક્તિનો ટ્રિબ્યુનલ સમક્ષ હાજર રહેવાનો અધિકાર સૂચિત થાય છે જે જીવન, સ્વતંત્રતા અથવા સંપત્તિના પ્રશ્ન પર તેના સૌથી વ્યાપક અર્થમાં ચુકાદો આપે છે; જુબાની દ્વારા અથવા અન્યથા સાંભળવામાં આવે છે અને પુરાવા દ્વારા વિવાદનો યોગ્ય નિર્ણય લે છે, દરેક ભૌતિક ચરબી જે હકીકત અથવા જવાબદારીના પ્રશ્ન પર આધાર રાખે છે તે તેની સામે નિર્ણાયક રીતે સાબિત અથવા ધારવામાં આવે છે.વ્યાપક અર્થમાં કાયદાના યોગ્ય માર્ગનો આ અર્થ છે.

આમ તે સ્પષ્ટ છે કે કાયદાનું કડક પાલન સિવાયની કોઈપણ પ્રક્રિયાને તેની સંમતિ વિરુદ્ધ સ્થાવર મિલકત પર કબજો ધરાવતી વ્યક્તિને બેદખલ કરવામાં માન્ય ગણવામાં આવે છે.કારણ સ્પષ્ટ છે કે તેનો ઉદ્દેશ સમાજમાં કાયદો અને શાંતિ અને વ્યવસ્થાની અસરકારકતાને જાળવી રાખવાનો છે, જે કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ ન્યાયશાસ્ત્રના પરિપ્રેક્ષ્યોને દાવામાં ફેરવી દે છે અને કબજો ધરાવતી વ્યક્તિને કબજો પરત આપવાનો છે, ભલે તે હકીકતને ધ્યાનમાં લીધા વગર કે તેને કબજો મેળવવાનો કોઈ હક હોય કે ન હોય.

તેનું કારણ સ્પષ્ટ છે કે કાયદો સમાજમાં વ્યવસ્થા જાળવી રાખવાનો પ્રયાસ કરે છે, જેમાં એ વાતને નકારી કાઢવામાં આવે છે કે ન્યાયશાસ્ત્રની ધારણા કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ હતી, પછી ભલે તે વ્યક્તિ "કબજામાં હોય કે ન હોય તે હકીકતના સંદર્ભમાં તેનો કબજો છીનવી લેવામાં આવે".ફકરા ૨૯ માં, આ અદાલતે મિદનાપુર જમીનદારી કંપની લિમિટેડ વિરુદ્ધ પ્રિવી કાઉન્સિલના ચુકાદાને મંજૂરી આપી હતી.કુમાર નરેશ નારાયણ રોય [એઆઈઆર ૧૯૨૪ પીસી૧૪૪] અને એવું માન્યું હતું કે વ્યક્તિઓ બળજબરીથી કબજો લેવાની મંજૂરી નથી.તેઓએ એવો કબજો મેળવવો જ જોઈએ જેનો તેઓ યોગ્ય રીતે હકદાર છે.કાયદાના શાસન દ્વારા સંચાલિત આપણા ન્યાયશાસ્ત્રમાં અનધિકૃત રહેનારને પણ કાયદા દ્વારા પૂરી પાડવામાં આવેલી રીતે જ બહાર કાઢી શકાય છે.કલમ ૬

હેઠળનો ઉપાય સંક્ષિપ્ત સુનાવણીનો છે અને તેનો ઉદ્દેશ સ્વ-સહાયને અટકાવવાનો અને જ્યાં સુધી કબજો કાયદાની યોગ્ય પ્રક્રિયામાં અથવા સંમતિ સાથે ન હોય ત્યાં સુધી કોઈ વ્યક્તિને બેદખલ કરવા માટે કોઈપણ વાજબી માધ્યમ અપનાવવા માટે લોકોને નિરુત્સાહિત કરવાનો છે.

કાયદો કાયદાકીય કબજામાં રહેલી વ્યક્તિઓ અને દરજ્જાના અતિક્રમણકારો વચ્ચે તફાવત કરે છે.તેને ટેકો આપવા માટે કોઈ માન્ય શીર્ષક ન હોય તો પણ કાયદો કબજાનો આદર કરે છે.કાયદો કોઈ પણ વ્યક્તિને કાયદો પોતાના હાથમાં લેવાની અને અદાલતનો આશ્રય લીધા વિના વાસ્તવિક કબજામાં રહેલી વ્યક્તિને બેદખલ કરવાની મંજૂરી આપતો નથી.આમ તેનો ઉદ્દેશ કાયદાના શાસનના પાલનને પ્રોત્સાહન આપવાનો અને જે વ્યક્તિ ઈચ્છતી હતી તેને, કાયદેસર કબજામાં રહેલી વ્યક્તિને તેના કબજામાંથી દૂર કરવા માટે, યોગ્ય રીતે અને તેમને ઊંચા બેન્ડ સાથે જતા અટકાવવા અને આવી વ્યક્તિને બહાર કાઢવાનો છે.નિઃશંકપણે, સાચો માલિક કબજો જાળવી રાખવાનો હકદાર છે, ભલે તેણે તેને બળજબરીથી અથવા અન્ય ગેરકાયદેસર માધ્યમો દ્વારા મેળવ્યો હોય, પરંતુ તે માલિકને કાયદો પોતાના હાથમાં લેવાની અને કાયદાકીય કબજામાં વ્યક્તિને બહાર કાઢવાની મંજૂરી આપવાનો આધાર નહીં હોય.

આમ, એ જોઈ શકાય છે કે સરકારી અનુદાન અધિનિયમ હેઠળ લાઈસન્સ નક્કી થયા પછી પણ, સરકાર ફરીથી કબજો મેળવવા માટે હકદાર છે, પરંતુ કબજો ફરી શરૂ કરવાનો અર્થ એ નથી કે કાયદાનો આશરો લીધા

વિના એકપક્ષીય રીતે કબજો લેવો.બેદખલી કાયદો આવી પ્રક્રિયાનો વિચાર કરે છે."કાયદાની કલમ ૩ (ડી) હેઠળ વ્યાખ્યાયિત પરિસરનો અર્થ થાય છે જમીન અથવા કોઈપણ મકાન અથવા મકાનનો એક ભાગ અથવા પરંતુ અને બંધ વગેરે. કલમ ૪ ખાલી કરાવવા પહેલાં કારણદર્શક નોટિસ જારી કરવાની અને પછી કાયદાની કલમ ૫ હેઠળ કાર્યવાહી કરવાની પ્રક્રિયા સૂચવે છે. કમનસીબે, કેસની હકીકતો પર, સામાવાળા સરકારી અનુદાન અધિનિયમ હેઠળ મંજૂર કરાયેલ લાઇસન્સ નક્કી કર્યા પછી બેદખલી અધિનિયમની કલમ ૪ અને ૫ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા અપનાવી નથી. તેથી, ઉચ્ચ અદાલત તેના નિષ્કર્ષમાં યોગ્ય ન હતી કે પી. પી. ઇ. અધિનિયમ હેઠળ નિર્ધારિત પ્રક્રિયા સરકારી અનુદાન અધિનિયમ હેઠળ કરવામાં આવેલી અનુદાનને લાગુ પડતી નથી કારણ કે અપીલકર્તાઓ અનુદાનને અનુસરીને લાંબા સમયથી સ્થાયી કબજામાં રહ્યા હતા.અનુદાન નક્કી થયા પછી, તેમને કબજામાં રહેવાનો કોઈ અધિકાર નથી, તેમ છતાં રાજ્ય અધિનિયમ હેઠળ પૂરી પાડવામાં આવેલી પ્રક્રિયાનો આશરો લીધા વિના એકતરફી કબજો લઈ શકતું નથી. તેથી, તે સ્પષ્ટ છે કે સામાવાળા માટે અપીલકર્તાને નોટિસ જારી કરવા અને ૧૦ દિવસ કે ૧૫ દિવસની અંદર પરિસર ખાલી કરવા માટે સમય આપવા માટે તે ખુદ્દું હોત અને તેથી, પોલીસ દળના ઓછામાં ઓછા ઉપયોગ સાથે ફરીથી કબજો છોડી શક્યો હોત.અમે આ કેસમાં આપી અને નિર્દેશ આપી શકતા નથી કારણ કે કબજો પહેલેથી જ ફરી શરૂ થઈ ગયો હતો.અમે

મિલકતમાં તૃતીય પક્ષનો અધિકાર ન બનાવવાનો નિર્દેશ આપ્યો છે.અમે આદેશમાં દખલ કરવા માંગતા નથી.

શ્રી સોરાબજીએ દલીલ કરી હતી કે અપીલકર્તા અનુદાન સમાપ્ત કરવાના આદેશ પહેલાં નોટિસ મેળવવા માટે હકદાર છે અને તેથી કાર્યવાહી કાયદાકીય રીતે ખરાબ છે અને તેથી અપીલકર્તા મિલકતની પુનઃસ્થાપના માટે હકદાર છે.અમે તેની સાથે સહમત થવા માંગતા નથી.શીર્ષક સ્થાપિત કરવા માટે બંધારણની કલમ ૨૨૬ નો આશરો લેવો એ યોગ્ય ઉપાય નહીં હોય.આ કિસ્સામાં, અમે આ પ્રશ્નમાં જવા માટે ઈચ્છુક નથી કારણ કે ઉચ્ચ અદાલતે એવું માન્યું છે કે રિટ પિટિશન જાળવવા યોગ્ય નથી.સરકારી અનુદાન અધિનિયમ હેઠળ સરકાર દ્વારા લાઇસન્સ સમાપ્ત થયા પછી, કલમ ૩ હેઠળ નિયુક્ત એસ્ટેટ અધિકારી તેની ચોકસાઈમાં જઈ શકતા નથી અને તેની કલમ ૩ હેઠળની કાર્યવાહીમાં ચુકાદો આપી શકતા નથી.અમારા મતે, હાઈકોર્ટની ડિવિઝન બેન્ચ તેના નિષ્કર્ષમાં સાચી છે.સરકારે લાઇસન્સ નક્કી કર્યા પછી, એસ્ટેટ અધિકારી કાયદાની કલમ ૪ અને ૫ હેઠળ વધુ પગલાં લેવા માટે ક્રાઉન (સરકારી) અનુદાન અધિનિયમ હેઠળ લાઇસન્સની સમાપ્તિની કાયદેસરતાના પ્રશ્નમાં જઈ શકતા નથી. આ કેસની પરિસ્થિતિને ધ્યાનમાં રાખીને, અમે વિચારીએ છીએ કે રાજ્ય સરકાર માટે એસ્ટેટ અધિકારીની નિમણૂક કરવી અને એસ્ટેટ અધિકારી માટે કલમ ૪ અને ૫ હેઠળ નોટિસ આપવી જરૂરી નથી.રાજ્યએ ખાલી કરાવવા માટે દાવો દાખલ કરવાની જરૂર નથી.પરંતુ

કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોના પાલનમાં નોટિસ આપવી જોઈએ જેમાં પરિસર ખાલી કરવા અને ખાલી અને શાંતિપૂર્ણ કબજો આપવા માટે ૧૦ કે ૧૫ દિવસનો વાજબી સમય આપવો જોઈએ; ત્યારબાદ, સરકાર કબજો ફરી શરૂ કરવા માટે સ્વતંત્ર હશે.કબજો પહેલેથી જ લેવામાં આવ્યો હોવાથી, જે રીતે તે લેવામાં આવ્યો હતો તેને અમે મંજૂરી આપતા નથી, અમને નથી લાગતું કે આ બાબતમાં અપીલકર્તાને નવેસરથી નોટિસ આપવાની જરૂર છે.કાયદામાં ઉપલબ્ધ કોઈપણ ઉપાયનો લાભ લેવા માટે અપીલકર્તા માટે તે ખુલ્લું હોઈ શકે છે.

તે મુજબ અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.ખર્ચ માટે કોઈ ઓર્ડર નથી.

જી.એન.

અપીલનો નિકાલ કરવામાં આવ્યો.

*This judgment has been translated using AI Tool –
SUVAS.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment

shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.